

ICF:n soveltaminen psykososiaalisissa palveluissa: mahdollisuudet ja uhkat

Asko Niemelä

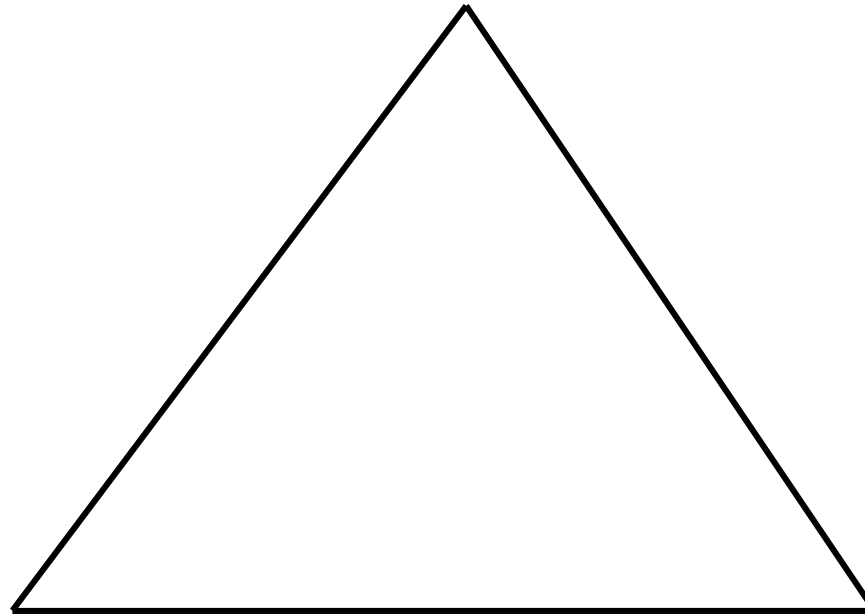
Psykiatrician erikoislääkäri

Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän
toimintojen kehittämisseminaari

Härmän kuntokeskus, Kauhava, 30.5.2018

KÄYTTÄYTYMISEN OSA-ALUEET

Kognitiot

Tunteet
(persoonallisuus,
emotionaalisuus)

Toiminnanohjaus

ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health)

- Kansainvälinen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus
- Kuvaa, miten sairauden ja vamman vaikutukset näkyvät yksilön elämässä, antaa mahdollisuuden kuvata toimintakykyä kokonaisvaltaisena ilmiönä
- Toimintakyky ja toimintarajoitteet nähdään moniulotteisena, vuorovaikutuksellisena ja dynaamisena tilana, joka koostuu terveydentilan sekä yksilön ja ympäristötekijöiden yhteisvaikutuksesta
- Tarjoaa mahdollisuuden järjestää toimintakyvyn kuvauksen hierarkkisesti tarkasti määritettyihin pää- ja alaluokkiin

Verkkolainausta thl.fi 13.2.2018

ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health)

- Toimintakyky on yläkäsite, joka kattaa kaikki ruumiin/kehon toiminnot, suoritukset sekä osallistumisen
- Toimintarajoitteet on yläkäsite, joka kattaa ruumiin/kehon vajavuudet ja suoritus- ja osallistumisrajoitteet
- Terveys on täydellisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila (WHO:n määritelmä), ei vain sairauden poissaoloa

ICF mukana tautiluokituksessa ICD-11

- ICF-koodeja on mukana ICD-10:n seuraavassa versiossa, ICD-11:ssä
- Ne löytyvät ns. toimintakykyominaisuuksina (functional properties), jotka on määritelty noin sataan kuntoutusta vaativaan sairauteen, tautiin tai vammaan

ICHI

- WHO kehittää kansainvälistä terveyden toimenpiteiden luokitusta (International Classification of Health Interventions)
- Tavoitteena on, että se avulla voi kuvata kaikki lääketieteellisen hoidon, hoitotyön, kuntoutuksen, sosiaalityön ja terveyden edistämisen toimenpiteet
- Toimenpiteiden kohteiden (target) määrittely perustuu ICF-luokituksen käsitteisiin, koska toimenpiteet suuntautuvat aina jonkin toimintarajoitteen hoitoon tai kuntoutukseen, lisäksi toimenpiteen määrittelyyn kuuluu menetelmä (mean) ja toiminto (action).

Vammaissopimus ja ICF

- Vammaissopimuksen mukainen ICF:n käyttäminen edellyttää asiantuntemusta toimintakyvyn arvioinnissa
- Oleellista on osata valita asiakkaan kannalta relevantit kuvauskohteet ja sisällyttää tarvittavat ympäristö- ja yksilötekijät
- Tavoitteena on kuvata vammaisen henkilön kokemus toimintakyvystään ja sen rajoitteiden seurauksista sekä siitä, mitä tekijöitä hän itse pitää tärkeimpinä, kun ratkaisuja haetaan
- On huomioitava osallisuuden periaatteen ja ihmisoikeuksien toteutuminen kuvaamisprosessissa ja tilastoinnissa

ICF-luokitus jakautuu kahteen osaan

Osa 1: Toimintakykyä ja toimintarajoitteita kuvaava osa sisältää

- ruumiin/kehon toiminnot (b) ja rakenteet (s)
- suoritukset ja osallistuminen (d)

Toimintakykyä ja toimintarajoitteita kuvaava osa

- Kehon toiminnoissa ja rakenteissa on kahdeksan toisiaan vastaavaa pääluokkaa, joilla kuvataan elinjärjestelmien fysiologisia ja psykologisia toimintoja tai kehon/ruumiin anatomisia osia

Kehon toiminnot

1. Mielen toiminnot
2. Aistitoiminnot ja kipu
3. Ääni- ja puhetoiminnot
4. Sydän ja verenkierto-, veri-, immuuni- ja hengitysjärjestelmän toiminnot
5. Ruoansulatus-, aineenvaihdunta- ja umpieritysjärjestelmän toiminnot
6. Virtsa- ja sukuelin- sekä suvunjatkamisjärjestelmän toiminnot
7. Tuki- ja liikuntaelimestöön ja liikkeisiin liittyvät toiminnot
8. Ihon ja ihoon liittyvien rakenteiden toiminnot

Kehon rakenteet

- 1. Hermojärjestelmän rakenteet
- 2. Silmä, korva ja niihin liittyvät rakenteet
- 3. Ääneen ja puheeseen liittyvät rakenteet
- 4. Sydän ja verenkierto-, immuuni- ja hengitysjärjestelmän rakenteet
- 5. Ruoansulatus-, aineenvaihdunta- ja umpieritysjärjestelmän rakenteet
- 6. Virtsa- ja sukuelin- sekä suvunjatkamisjärjestelmän rakenteet
- 7. Liikkeeseen liittyvät rakenteet
- 8. Ihon rakenne ja ihoon liittyvät rakenteet

Suorituksissa ja osallistumisessa on yhdeksän pääluokkaa, jotka kattavat kaikki elämän alueet

1. Oppiminen ja tiedon soveltaminen
2. Yleisluontoiset tehtävät ja vaateet
3. Kommunikointi
4. Liikkuminen
5. Itsestä huolehtiminen
6. Kotielämä
7. Henkilöiden välinen vuorovaikutus ja ihmissuhteet
8. Keskeiset elämänalueet
9. Yhteisöllinen, sosiaalinen ja kansalaiselämä

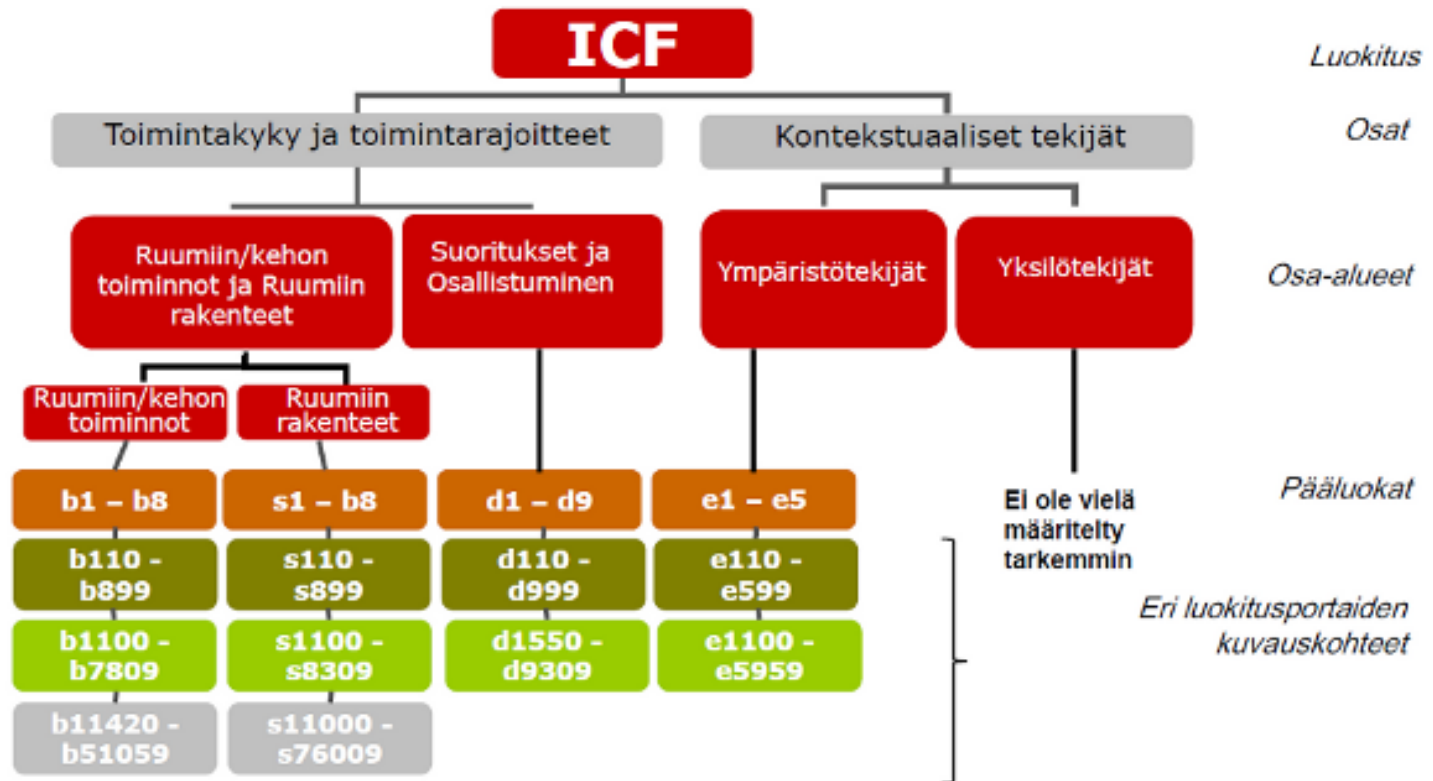
Osa 2: Kontekstuaalisia tekijöitä kuvaava osa

- Kontekstuaalisia tekijöitä kuvaava osa käsittää
- ympäristötekijät (e)
- yksilötekijät (pf)
- Ympäristötekijöiden viisi aihe-alueita sisältävät sen fyysisen, sosiaalisen ja asenneympäristön, jossa ihminen elää

Ympäristötekijöiden osa-alue

- Viisi aihe-alueetta sisältävät sen fyysisen, sosiaalisen ja asenneympäristön, jossa ihminen elää.
- 1. Tuotteet ja teknologiat
- 2. Luonnonmukainen ympäristö ja ihmisen tekemät ympäristömuutokset
- 3. Tuki ja keskinäiset suhteet
- 4. Asenteet
- 5. Palvelut, hallinto ja politiikat
- Yksilötekijöitä ovat mm. ikä, sukupuoli, elämäntyyli, tavat, koulutus ja ammattitaito. Laajan sosiaalisen ja kulttuurisen vaihtelun vuoksi yksilötekijöitä ei ole luokiteltu.

ICF-luokituksen hierarkinen rakenne ja koodit

ICF-ydinlistat

- Kehitetty käyttöönoton mahdollistamiseksi ja helpottamiseksi
- Valittu tiettyihin terveydentiloihin tai tilanteisiin soveltuvia kuvauskohteita, jolloin toimintakyvyn kuvaaminen ICF:n avulla käytännössä helpottuu
- Voi käyttää muistilistoina niistä toimintakyvyn kuvauskohteista, jotka vähintään tulisi arvioida liittyen asiakkaan sairauteen tai tilanteeseen
- Minimimäärä ICF-kuvaus-kohteita, joita tarvitaan kuvaamaan toimintakykyä tietyn sairauden tai taudin seurauksena

ICF-ydinlistat

- ICF- ydinlistoja on jo valmiina 32 yleisimpään sairauteen, sekä ikääntymisen ja työkyvyn arviointiin
- Lisäksi on yleinen ydinlista sekä yleinen toimintarajoitteet -ydinlista.

Etuja ja haittoja

Etuja

- Dokumentaatio tarkentuu
- Asiakaslähtöinen näkökulma
- Strukturoinnin myötä puhutaan samoista asioista samoilla termeillä

Haittoja

- Ei kata kaikkia tiloja
- Liian monimutkainen arviointi
- Saattaa viedä lisää aikaa